

KONČNI REZULTATI POPISA PREBIVALSTVA OBČINE MOSTE Z DNE 19. SEPTEMBRA 1935

LOJZE PIPP

V naslednjem priobčujemo definitivne rezultate od popisa prebivalstva tretje okoliške občine Moste, ki je bila 19. septembra 1935 priključena Veliki Ljubljani.

Podatki so sestavljeni po isti shemi kot rezultati občin Zg. Šiške in Viča (glej Kroniko 1. III. štev. 1 in 2), kar naj omogoča primerjanje ugotovljenih rezultatov, ki predstavlja danes eno izmed najvažnejših pridobitev moderne statistike.

I. STAROSTNA RAZDELITEV PREBIVALSTVA

Občina Moste je štela dne 19. septembra 1935, vštevši začasno odsotne, 7451 prebivalcev, ki se razdele tako-le:

M o š k i :

Doba (v letih)	Skupno stevilo	v %	od teh			Samski	v %	od teh			Poro- čeni	v %	od teh			Vdovi	v %	od teh			Ločeni	v %	od teh			
			bp	b	drugo- vercev			bp	b	drugo- vercev			bp	b	drugo- vercev			bp	b	drugo- vercev			bp	b	drugo- vercev	
1—5	299	* 8·29	—	—	5, 2, 1	299	8·29	—	—	5, 2, 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
6—10	313	8·68	—	—	3, 2	313	8·68	—	—	3, 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
11—15	389	10·79	—	—	6, 1	389	10·79	—	—	6, 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
16—20	256	7·10	10	—	1, 2	255	7·08	10	—	1, 2	1	0·02	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
21—25	328	9·10	48	6	1, 4, 2	312	8·65	46	4	1, 4, 2	16	0·45	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
26—30	397	11·01	47	15	9, 3, 2	204	5·66	34	8	2, 3, 2	189	5·24	13	6	7	2	0·06	—	—	—	2	0·05	—	1	—	
31—35	383	10·62	35	5	15, 2, 1, 1	89	2·47	17	—	2, 1	291	8·07	17	5	13, 2, 1	—	—	—	—	—	3	0·08	1	—	—	
36—40	305	8·46	10	5	16, 1, 1, 1	40	1·11	5	1	4,	257	7·13	5	4	12, 1, 1, 1	3	0·08	—	—	—	5	0·14	—	—	—	
41—45	196	5·44	12	4	3, 3, 1, 1	18	0·50	4	—	—	173	4·80	8	4	3, 3, 1, 1	4	0·11	—	—	—	1	0·03	—	—	—	
46—50	195	5·40	9	1	4, 1, 1	12	0·33	—	—	—	175	4·85	8	1	4, 1, 1	5	0·14	—	—	—	3	0·08	1	—	—	
51—55	187	5·19	9	1	4, 2, 1	10	0·28	1	—	—	171	4·74	8	1	4, 2, 1	4	0·11	—	—	—	2	0·06	—	—	—	
56—60	132	3·66	6	—	—	5	0·14	2	—	—	116	3·22	4	—	—	9	0·25	—	—	—	2	0·05	—	—	—	
61—65	81	2·25	7	—	—	7	0·19	—	—	—	66	1·83	6	—	—	6	0·17	1	—	—	2	0·06	—	—	—	
66—70	72	2·00	7	—	1	3	0·08	—	—	—	59	1·64	5	—	1	8	0·22	2	—	—	2	0·06	—	—	—	
71—75	41	1·14	8	1	—	3	0·08	2	—	—	28	0·78	3	—	—	6	0·17	1	—	—	4	0·11	2	1	—	
76—80	18	0·50	2	—	—	—	—	—	—	—	11	0·31	1	—	—	7	0·19	1	—	—	—	—	—	—	—	
81—85	4	0·10	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0·05	—	—	—	2	0·05	—	—	—	—	—	—	—	—	
86—90	3	0·08	—	—	—	1	0·03	—	—	—	2	0·05	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
91—95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
96—99	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
neznané starosti	7	0·19	—	—	—	7	0·19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	3606	100 %	210	38	104 ¹	1967	54·55	121	13	44 ²	1557	43·18	80	23	60 ³	56	1·55	5	—	—	26	0·72	4	2	—	

¹ od teh **68** t. j. 0·91% pravoslavnih, 13 t. j. 0·17% starokat., 15 t. j. 0·20% protestantov, 4 t. j. 0·05% izraelitov, 1 t. j. 0·02% muslimanov, 1 t. j. 0·02% jednota čeških bratov, 1 t. j. 0·01% brez konfesije in 1 t. j. 0·02% neznane vere.

² od teh **24** t. j. 0·32% pravoslavnih, 4 t. j. 0·05% starokat., 11 t. j. 0·15% protestantov, 4 t. j. 0·05% izraelitov in 1 t. j. 0·02% jednota čeških bratov.

³ od teh **44** t. j. 0·59% pravoslavnih, 9 t. j. 0·12% starokat., 4 t. j. 0·05% protestantov, 1 t. j. 0·02% muslimanov, 1 t. j. 0·01% brez konfesije in 1 t. j. 0·02% neznane vere.

* Zaradi — za statistična raziskovanja — silno neprikladnega datuma (t. j. 19. IX.) nismo mogli razdeliti prebivalstva po letih starosti, pač pa le po rojstnih letih, da so za letnik 1935 izkazani le oni novorojenci, ki so bili rojeni do 19. IX. 1935. V toliko so podatki za prvo leto prenizki.

Z e n s k e :

Doba (v letih)	Skupno število	v %	od teh			Sam- ske	v %	od teh			Poro- čene	v %	od teh			Vdove	v %	od teh			Ločene	v %	od teh		
			bp	b	drugo- verk			bp	b	drugo- verk			bp	b	drugo- verk			bp	b	drugo- verk			bp	b	drugo- verk
1—5	303	* 7.88	—	—	8, 2	303	7.88	—	—	8, 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6—10	307	7.99	—	—	1	307	7.99	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11—15	358	9.31	—	—	3, 1	358	9.31	—	—	3, 1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16—20	280	7.28	18	—	3	275	7.15	18	—	3	5	0.13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21—25	393	10.22	36	2	9, 1	287	7.46	36	2	—	105	2.73	—	—	8, 1	—	—	—	—	—	—	—	1	0.03	—
26—30	412	10.71	16	3	11, 2, 1	155	4.03	14	3	1	248	6.45	1	—	11, 2	4	0.10	—	—	—	5	0.13	1	—	—
31—35	393	10.22	6	—	4, 3, 1	97	2.52	6	—	1	286	7.44	—	—	3, 3, 1	3	0.08	—	—	—	7	0.18	—	—	—
36—40	322	8.37	6	—	7, 1, 1	58	1.51	5	—	1, 1	245	6.37	1	—	6, 1	7	0.18	—	—	—	12	0.31	—	—	—
41—45	269	6.99	3	—	4, 2, 1	55	1.43	3	—	—	196	5.10	—	—	4, 2, 1	14	0.36	—	—	—	4	0.10	—	—	—
46—50	217	5.64	2	1	1, 1, 3	25	0.65	2	—	1	167	4.34	—	1	1, 1, 1	22	0.57	—	—	1	3	0.08	—	—	
51—55	167	4.58	1	—	1	21	0.55	—	—	—	119	3.09	—	—	1	34	0.89	1	—	—	2	0.05	—	—	—
56—60	146	3.80	—	—	1	13	0.33	—	—	—	91	2.37	—	—	—	41	1.07	—	—	1	1	0.03	—	—	—
61—65	88	2.29	—	—	1	5	0.13	—	—	—	47	1.22	—	—	1	36	0.94	—	—	—	—	—	—	—	—
66—70	76	1.98	—	—	1, 1	11	0.29	—	—	—	36	0.94	—	—	1	29	0.75	—	—	1	—	—	—	—	—
71—75	53	1.38	—	—	—	8	0.21	—	—	—	19	0.49	—	—	—	26	0.68	—	—	—	—	—	—	—	—
76—80	33	0.86	—	—	—	4	0.11	—	—	—	9	0.23	—	—	—	20	0.52	—	—	—	—	—	—	—	—
81—85	9	0.24	—	—	—	3	0.08	—	—	—	1	0.03	—	—	—	5	0.13	—	—	—	—	—	—	—	—
86—90	3	0.08	—	—	—	1	0.03	—	—	—	—	—	—	—	—	2	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—
91—95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
96—99	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
neznane starosti	7	0.18	—	—	—	4	0.10	—	—	—	1	0.03	—	—	—	2	0.05	—	—	—	—	—	—	—	—
Skupaj	3845	100%	88	6	76 ¹	1990	51.76	84	5	23 ²	1575	40.96	2	1	49 ³	245	6.37	1	—	3 ⁴	35	0.91	1	—	1 ⁵

¹ od teh 52 t. j. 0.70% pravosl., 9 t. j. 0.12% starokat., 12 t. j. 0.16% protest., 1 t. j. 0.01% muslim, 1 t. j. 0.01% jednota čeških bratov, 1 t. j. 0.01% neznane vere.

² od teh 14 t. j. 0.19% pravosl., 2 t. j. 0.03% starokat., 6 t. j. 0.08% protest, 1 t. j. 0.01% jednota čeških bratov.

³ od teh 35 t. j. 0.47% pravosl., 7 t. j. 0.09% starokat., 5 t. j. 0.07% protest., 1 t. j. 0.01% neznane vere, 1 t. j. 0.01% muslim.

⁴ od teh 2 t. j. 0.03% pravosl., 1 t. j. 0.01% protest.

⁵ od teh 1 t. j. 0.01% pravosl.

Po zaposlenosti se razdele prebivalci Most takole:

Moški:

samskih	1833	zaposlenih, 13 b. ¹ in 121 bp. ²
poročenih	1454	„ 23 b. in 80 bp.
vдовcev	51	„ — b. in 5 bp.
ločenih	20	„ 2 b. in 4 bp.
Skupaj	3358	zaposlenih, 38 b. in 210 bp.

Ženske:

samskih	1901	zaposlenih, 5 b. in 84 bp.
poročenih	1572	„ 1 b. in 2 bp.
vдовelih	244	„ — b. in 1 bp.
ločenih	34	„ — b. in 1 bp.
Skupaj	3751	zaposlenih, 6 b. in 88 bp.

Po veroizpovedi je dne 19. sept. 1935 štela občina Moste:

7271 t. j. 97.59% rimokatolikov,
120 t. j. 1.61% pravoslavnih,
22 t. j. 0.29% starokatolikov,
27 t. j. 0.36% protestantov,
4 t. j. 0.05% izraelitov,
2 t. j. 0.03% muslimana,

¹ To so vsi oni prebivalci, ki so sicer zaposleni, vendar ne v poklicu, za katerega so kvalificirani.

² To so pravi, trajno nezaposleni prebivalci.

2 t. j. 0.03% jednote čeških bratov,
1 t. j. 0.01% brez konfesije in

2 t. j. 0.03% neznane vere.

Od skupnega števila prebivalstva je skupno 3606, t. j. 48.40% moških in 3845, t. j. 51.60% žensk.

Na 100 moških je prišlo torej skoraj 107 (106.61) žensk, na 100 žensk pa le 94 (93.80) moških.

Če vzamemo polovico leta za povprečje pri posameznih letnicah starosti, dobimo, da je znašala povprečna starost moških prebivalcev občine Most nekaj nad 29 (29.026) let, ženskih prebivalcev pa približno 30 (29.946) let. Povprečna starost obeh spolov je pa znašala 29½ (29.50) leta.

Odstotek poročenih, vдовelih in ločenih prebivalcev občine Moste v posameznih starostnih skupinah (petletljih) je bil glede na skupno število členov (pripadnikov) istih starostnih skupin moških in žensk tale:

Moški:	št. skupno	v %
Doba	poročeni, ločeni	
21—25	328	4.88
26—30	397	48.61
31—35	383	76.76
36—40	305	86.89
41—45	196	90.82

Moški:	št. skupno	vdovec, poročeni, ločeni	v %
Doba			
46—50	195	183	93'85
51—55	187	177	94'65
56—60	132	127	96'21
61—65	81	74	91'36
66—70	72	69	95'83
71—75	41	38	92'68
76—80	18	18	100'00
81—85	4	4	100'00
86—90	3	2	66'67
91—95	—	—	—
96—99	—	—	—
neznane starosti	7	—	—
Ženske:			
Ženske:	št. skupno	Poročene, vdove, ločene	v %
Doba			
16—20	280	5	1'79
21—25	393	106	26'97
26—30	412	257	62'38
31—35	393	296	75'32
36—40	322	264	81'99
41—45	269	214	79'55
46—50	217	192	88'48
51—55	176	155	88'07
56—60	146	133	91'10
61—65	88	83	94'32
66—70	76	65	85'53
71—75	53	45	84'91
76—80	33	29	87'88
81—85	9	6	66'67
86—90	3	2	66'67
91—95	—	—	—
96—99	—	—	—
neznane starosti	7	3	42'86

Starostna razdelitev prebivalstva občine Moste v otroško (do dopolnjenega 6. leta), v šoloobvezno (od pričetega sedmega do dopolnjenega 14. leta), v polpridobitveno (od pričetega 15. do dopolnjenega 20. leta), v pridobitveno (od pričetega 21. do dopolnjenega 64. leta) in zopet v nepridobitveno dobo (doba ostarelosti, t. j. nad 65 let starosti) je bila na dan 19. septembra 1935 naslednja:

0—6		7—14		15—20		21—64		65 in več		Skupaj
m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	m.	ž.	
absolutna števila										
377	365	552	546	328	337	2186	2403	163	194	3606
relativna števila (v %)										
10'45	9'49	15'31	14'20	9'10	8'76	60'62	62'50	4'52	5'05	100

V starosti, ki pride običajno lahko v poštev za ženitev, oziroma možitev (pri moških od 20. do 50. leta, pri ženskah pa od 15. do 50. leta) je bilo v Mostah na dan 19. septembra 1935. 1804 moških in 2286 žensk, kar predstavlja 50'03 % vsega moškega in 59'45 % vsega ženskega prebivalstva občine Moste. Če pa vzamemo isto razdobje, t. j. od 20. do 50. leta tudi pri ženskah, dobimo le 2006, t. j. 52'17 % žensk.

Absolutno in relativno število poročenih in neporočenih (samskih, vdovelih in ločenih) prebivalcev gornejše starostne skupine (t. j. za moške od 20. do 50. leta, za ženske pa od 15. do 50. leta) je bilo sledeče:

Spol	Poročeni	v %	Neporočeni	v %	Od neporočenih					
					samskih	v %	vdovelih	v %	ločenih	v %
Moški	1101	61'03	703	38'97	675	37'41	14	0'78	14	0'78
Ženski	1252	54'77	1034	45'23	952	41'64	50	2'19	32	1'40
Skupaj	2353	57'53	1737	42'47	1627	39'78	64	1'57	46	1'12

Popisanih dojencev (rojenih od 20. IX. 1934 do 19. IX. 1935) je bilo 19. septembra 1935 v občini Moste 107 (54 dečkov in 53 deklic). Legitimacije rojstev pri tem popisu nismo navajali, zato odpadejo tovrstni podatki.

Število prebivalstva ženskega spola v rodilni dobi, t. j. od 15. do 50. leta, je znašalo 19. septembra 1935 2286 ali 59'45 % vsega števila žensk. Od teh je bilo 1252 (t. j. 54'77 %) poročenih. Če upoštevamo vse, torej tudi neporočene ženske od 15. do 50. leta, katerih število znaša, kot je že rečeno, 2286, se je rodilo na 100 žensk 5 (4'681) otrok; v tem številu so iz navedenega vzroka seveda všetki tudi nezakonski otroci. Posledice proletariziranja prebivalstva so vprav pri tem primeru posebno vidne, zlasti če primerjamo te podatke s podatki Viča, posebno pa Zg. Šiške.

II. STATISTIKA POKLICOV IN SOCIALNA RAZDELITEV PREBIVALSTVA

Razdelitev prebivalstva občine Moste po pridobitnih skupinah in razporeditvi v teh skupinah je bila dne 19. septembra 1935 — po navedbi prizadetih prebivalcev — naslednja:

A. Poljedelstvo, gozdarstvo in ribarstvo.

	Moški	Ženske	Skupaj
Samostojni	54	63	
domača pomoč	6	11	
uradniki in nameščenci	2	—	
delavci	—	1	
služinčad	17	10	
	79	85	164

B. Industrija in obrt.

Samostojni	120	14
domača pomoč	2	1
uradniki in nameščenci	31	7
profesionisti	460	81
vajenci	80	64
delavci	190	175
služinčad	15	3
	498	345
		843

C. Trgovina, promet in gostilniški obrati.

Samostojni	52	35
domača pomoč	1	—
uradniki in nameščenci	93	66
profesionisti	44	36
vajenci	14	11
delavci	6	3
služinčad	17	23
	227	174
		401

	Moški	Ženske	Skupaj	»bp.«	moških žensk	Skupine poklicev	»b«	moških žensk
Č. Javni nameščenci (vkl. monopol).								
Uradniki in nameščenci					1	Poljedelstvo		
(s poduradn. in služit.)	440	42			—	Gozdarstvo in ribarstvo		
profesionisti	110	—			1	Rudarstvo		
delavci	63	28			2	I. kamenja in zemlje		
D. Svobodni poklici.	613	70	683	48	—	I. železa in kovin	9	
Samostojni	3	3		1	—	I. glasbil in igrač		
uradniki in nameščenci	2	—		—	—	I. kemična		
	5	3	8	1	—	I. tekstilna		
E. Vojska in mornarica.				—	—	I. papirja		
Častniki	33			6	—	I. usnja	4	
podčastniki	36			17	—	I. lesa	6	
Orožniki { podčastniki 3	—			9	—	I. živil	4	
Častniki	—			7	28	I. oblačil	3	3
	72		72	17	—	I. stavbna	4	
F. Rentniki in upokojenci.				3	—	I. grafična		
Uradniki in nameščenci	67	28		2	—	Gledališče in glasba		
nižji uslužbenci	85	22		—	—	Gostinski obrati		
delavci	20	13		1	—	Promet	2	
	172	63	235	3	—	Služinčad		
G. Zasebniki.	26	232		—	53	Delaveci (nekval.)	2	3
	26	232	258	21	18	Strojniki in kurjači	1	
H. Razni drugi poklici in zaposlitve.	35	73		3	1	Zaseb. in trg. namešč.	1	
	35	73	108	12	1	Tehnični uradniki		
				2	1	Drugi nameščenci	2	
				—	2	Dijaki		
				—	2	Učitelji		
				210	88		38	6

Gospodinjstvo kot poklic je navedlo 1420 gospodinj z 42 členi domače pomoči in 117 služkinjam (vse ženske).

V občini Moste je bilo torej v dobi popisovanja 2279 t. j. 30'58 % prebivalcev, ki so bili zaposleni v raznih poklicih, 493, t. j. 6'62 % prebivalcev, ki niso imeli nobenega poklica (zasebniki in rentniki), 298, t. j. 4% prebivalcev brez posla, tzv. »bp.«, ter 4381, t. j. 58'80% prebivalcev, ki so bili brez pravega poklica ter so živeli v gospodinjstvih zgoraj navedenega prebivalstva.

III. STATISTIKA BREZPOSELJNOSTI

Podatki o brezposelnosti (tzv. »bp.«), ozir. onih, ki so sicer zaposleni, toda ne v poklicih, za katere so kvalificirani (tzv. »b«), so navedeni zgoraj desno:

Število otrok	Poljed., gozd. in ribarstvo	Industr. in obrt	Trgovina, promet in gost. obrati	Javni uslužbenci (vštevši monopol.)	Svobod. poklici	Vojska in mornar.	Rentniki in vpokoj.	Razni	Skupaj	Celokup. vsota	V %
brez	12	119	39	87	3	20	47	52	379		
	—	5	—	—	—	—	—	—	5		
	—	17	2	—	—	—	—	1	20	404	21'34
1	13	158	53	142	1	23	25	9	424		
	—	9	1	—	—	—	—	—	10		
	2	23	3	—	—	—	—	—	28	462	24'41
2	15	132	34	164	2	8	39	14	408		
	—	8	—	—	—	—	—	—	8		
	—	17	2	—	—	—	—	—	19	435	22'98
3	12	62	23	82	2	4	23	8	216		
	—	3	—	—	—	—	—	—	3		
	—	11	2	—	—	—	—	—	13	232	12'26

IV. ŽIVLJENJSKA SILA DRUŽIN PO GLAVNIH PRIDOBITNIH SKUPINAH¹

Podatki glede števila vseh živečih potomcev (otrok — ne glede na starost) v posameznih družinah, so za glavne pridobitne skupine naslednji (števila v prvi vrsti se nanašajo na družine zaposlenih, v drugi na družine tzv. »b«, v tretji pa na družine tzv. »bp.«):

¹ Vsota družin tega poglavja se zato ne sklada z vsoto družin, izkazanih pri hišah, ker smo pri tem štetju upoštevali tudi vdovce in vdove — posebno starejše (n. pr. prevžitkarje itd.) — z ali brez otrok, ki stanujejo kot podnajemniki pri družinah, katerih pri popisu hiš nismo posebej izkazali.

Število otrok	Poljed. gozd. in ribarstvo	Industr. in obrt	Trgovina, promet in gost. obrati	Javni uslužbenec (vštewši monopol.)	Svobod. poklici	Vojska in mornar.	Rentniki in vpokoju.	Razni	Skupaj	Celokup. vsota	V %
4	14	39	9	51	—	3	22	5	143	151	7.98
	—	1	—	—	—	—	—	—	—		
	—	6	1	—	—	—	—	—	—		
5	1	29	4	38	—	—	14	1	87	93	4.91
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	6	—	—	—	—	—	—	—		
6	6	18	6	18	—	—	14	—	62	63	3.33
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	1	—	—	—	—	—	—	—		
7	3	8	—	15	—	—	6	—	32	35	1.85
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	3	—	—	—	—	—	—	—		
8	—	2	—	1	—	—	5	—	8	8	0.42
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
9	2	2	—	1	—	—	—	—	5	5	0.26
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
10	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	0.10
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
11 in več	—	1	—	1	—	—	—	1	—	3	0.16
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
12 in več	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0.00
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Skupaj	78	571	168	600	8	58	197	89	1769	27	100.00
	—	26	1	—	—	—	—	—	—		
	2	84	10	—	—	—	—	1	97	1893	

Če delimo skupno število otrok s številom zakoncev, lahko izračunamo, da prideta povprečno na vsak zakon nekaj več kot 2 (2'051) otroka.

V teh številih so vštete obstoječe družine kakor

tudi ostanki, po smrti ali po sodišču, ločenih družin. Na žalost nam slični podatki od poprej niso znani, zato nam je primerjanje tovrstnih podatkov onemožljeno.

V. STATISTIKA HIŠ IN STANOVANJ

Podatki o številu in higienski ureditvi hiš in stanovanj so za občino Moste naslednji:

Vrsta stano- vanjskega objekta	Š t e v i l o																						
	naseljenih objektov		sobnih stanovanj																				
	zgrajenih	pred l. 1918.	Skupaj	pritličnih	visoko- pritličnih	enona- dstrupnih	dvonad- strupnih	naselje- nih	nene- njenih	sob s šte- dilnikom	eno- sobnih	dvo- sobnih	tri- sobnih	štri- sobnih	veg- sobnih	Skupaj	Število stanuj- družin	kuhinj	kopalnic	poselskih sob	sob	gospodarskih postopij	hlevov (pose- bej stoječih)
Hiše	327	358	685	336	203	137	9	1810	40	157	878	559	185	45	26	1850	1667	1693	124	76	83	72	25
Barake	1	13	14	14	—	—	—	14	—	7	6	1	—	—	—	14	14	7	—	—	1	—	—
Objekti, ki niso namenjeni za stanovanja (šole, tovarne, skladišča itd.)	9	3	12	11	—	1	—	14	—	—	8	5	1	—	—	14	14	14	—	—	2	—	—
Nedodelane hiše	—	6	6	2	2	2	—	—	7	—	1	6	—	—	—	7	—	7	—	—	—	—	—
Skupaj	337	380	717	363	205	140	9	1838	47	164	893	571	186	45	26	1885	1695	1721	124	76	86	72	25

Razen izkazanih objektov so bile v Mostah še 4 tovarne z delavnicami in kuričnicami (24 objektov), 1 kisarna, 1 gasilni dom, 1 sokolski dom, 2 samostana, 1 vojaško skladišče (6 zidanih in 4 lesena poslopja), 1 hiša in 6 zidanih barak, ki služijo v poslovne namene, 4 garaže in 24 drugih manjših objektov (lesenih barak, skladišč, delavnice, čebelnjakov itd.).

Glede higienske in tehnične ureditve stanovanjskih objektov v občini Moste so podatki naslednji:

kanalizacijo ima 311 hiš,
plinsko napeljavjo ima 7 hiš,
električno razsvetljavo ima 1616 objektov,
vodovodno napeljavjo ima 582 objektov in 1034 stanovanj.

Podrobni podatki obrtne in poljedelske statistike Most sledi, kakor hitro bo mestni statistični urad izvršil tovrstna dela.

ZADNJA FAZA ITALIJANSKEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Nosilec obnovljene aktivnosti italijanske opere v Ljubljani, ki jo opažamo od leta 1787. dalje, je Giuseppe Bartolini. On zavzema med italijanskimi impresariji, ki so v XVIII. stoletju obiskali Ljubljano, odlično mesto: imel je v teku treh let pet gostovanj, dosegel je po priznanju gledališke uprave lep uspeh pri občinstvu, bil je priljubljen pri uglednih ljubljanskih družinah; celo to je doživel, menda prvi med italijanskimi gledališkimi podjetniki, da ga omenja sodobni ljubljanski časnik, Merkova *Laibacher Zeitung* (1789, št. 85).¹ Škoda, da v tisti notici ni nobene besede o umetniški kakovosti Bartolinijevega gostovanja; glavna stvar je tu namreč Laudonova zmaga pri Beogradu: v proslavo tega dogodka se je vršila v Stanovskem gledališču oktobra 1789 »z najsijajnejšimi dekoracijami opremljena glasbena akademija v korist italijanskemu opernemu direktorju g. Bartolini, ki je pred kratkim dospel sém«. Vendar lahko tisto, o čemer časniško poročilo molči, kar bi pa nas predvsem zanimalo — program, pevci, izvajanje, uspeh, pa tudi kaka stran Bartolinijevega značaja — vsaj do neke mere posnamemo iz raztresenih listin Stanovskega arhiva in iz podatkov v libretih.

Predzgodovina prvega Bartolinijevega prihoda nam ni znana. Njegovo prvo gostovanje v Ljubljani, kolikor smo doslej dognali, se je vršilo spomladi 1787. Tisto leto je namreč pri Merku v Ljubljani natisnjen libreto *Li due castellani burlati*.² Da je to opero igrala Bartolinijeva družina, o tem nas obvešča Radics v *Entwickl. d. d. Bühnenwes.*... str. 53.³ A da se je to zgodilo spomladi navedenega leta, vidimo iz

¹ To je že Radics zabeležil v svoji *Entwickl. d. deutschen Bühnenwesens in Laibach*, str. 60; v opombi opozarja Radics na svojo »skico« *Laudon und das Land Krain*, str. 7. Morda se nanaša na Bartolinijev poslednje gostovanje tudi še vest o italijanski operni predstavi, ki jo je *Laibacher Zeitung* prinesla leta 1790. v svoji 25. številki; gl. nižje dol.

² Ljubljanski libreti iz osemdesetih in devetdesetih let so zabeleženi — bolj v redu in natančneje kot v velikih katalogih Zoisove in drugih privatnih knjižnic — v drobno a lepo pisanim seznamu ljubljanskih tiskov, ohranjenem v Državni študijski knjižnici, ki je označen kot »Abschrift des Penzelischen Verzeichnisses in Laibach gedruckter Bücher. 1797«.

³ Velika nezgoda je, da so se vsi libreti iz teh let izgubili. Radics, ki je mnoge izmed njih še videl in to večinoma v knjižnici Narodnega muzeja (prim. cit. mesto), nam je tu in tam iz njih ohranil nekaj dobrodošlih podatkov, toda ne toliko, kolikor bi jih bil najbrže lahko našel.

označbe »La primavera dell' Anno 1787«, ki je stala na naslovnu listu, kakor posnemamo iz Radicsevega članka *Älteste Geschichte d. Laibacher Theaters v Blätter aus Krain*, 1863, str. 83.

Najstarejša ugotovljena arhivska vest o Bartoliniju, »Impresäre der Italienischen Schauspieler«, pa je šele iz poletja 1787; starejši akti — o spomladnem gostovanju — so se pač izgubili ali vsaj založili. Iz one listine, datirane v juliju 1787, ki jo nahajamo v fasciklu F. 49 Stanovskega arhiva z nadpisom »Schauspieler Gesellschaften von 1787 bis 1792«, povzemamo, da je že omenjeni nemški podjetnik Friedel želel, da se mu dovoli vsaj poleti 1787 igrati v Ljubljani; zato zahteva uprava od J. Bartolini, naj izjavi, koliko časa misli v tem poletju zavzemati Stanovsko gledališče. Naslednja listina, deseta v navedenem omotu, res vsebuje odgovor, ki sta ga podpisala Lucia in Giuseppe Bartolini; žena, ki je bila primadona družbe, sploh opravlja dober del poslovnega dopisovanja namesto in v imenu moža. V svojem odgovoru sporočata upravi, da bi rada dajala predstave do 9. avgusta. To gostovanje v juliju in avgustu je bilo najbrže kratka poletna gledališka sezona; to je verjetnejše, kot da bi se bilo Bartolinijevo spomladno gostovanje zategnilo tja v poletje.

V isti vlogi pa prosita Lucia in Giuseppe Bartolini tudi že, da bi se jima gledališče prepustilo za prihodnjo pomlad »vom Ostermontag bis den 15. Juny inclusive«. Deželna gosposka je to prošnjo že 26. julija ugodno rešila. Ta odlok (»Verordnung«), čigar koncept je podpisal stanovski arhivar Alois Kappus von Pichelstein, odobril pa — pač v imenu stanovskega odbora — baron Schweiger s svojim *scribatur*, je vreden, da se z njim seznanimo. Bartolinijeva dvojica dobiva gledališče pod temi-le pogoji: 1. da pripelje operno družbo s sedmimi solisti in poleg tega kapelnika in prvega violinista za vodstvo orkestra; vse osobe mora biti novo za Ljubljano (»... aus ganz neuen, hier noch nie aufgetretenen Virtuosen...«); 2. impresario je dolžan, »durchgehends für alle Rollen viel⁴ bessere Sänger, und Sängerinnen als die der-

⁴ Prvotno je bilo menda napisano »noch«, kakor se precej jasno bere, potem pa je to z drugim črnalom — in sicer s prav takim, s kakršnim je napisan Schweigerjev *scribatur* — prečrtno in popravljeno v »viel«. Po vsej priliki niso Ljubljanci bili nezadovoljni niti s prvim Bartolinijevim ansamblom, le gospodu stanovskemu odborniku se je zdelo umestno, da impresaria še malo podzgè.